

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ

ПРОФЕСІЙНЕ ЗРОСТАННЯ МОЛОДІ: ІДЕЇ, ТРАЄКТОРІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ 2026

УДК 378.091.12:005.336.5-057.875

ББК 74.489.4

П 78

*Рекомендовано до друку вченою радою гуманітарного факультету
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
(протокол № 2 від 25 лютого 2026 року)*

Упорядники:

Циганюк Л. І., доктор філософії з музикознавства, доцент, доцент кафедри музикознавства, інструментальної підготовки та методики музичної освіти Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Качуринець Л. В., кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри вокалу та диригентсько-хорових дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Професійне зростання молоді: ідеї, траєкторії, перспективи : збірник наукових праць студентської молоді / упорядники Л. Циганюк, Л. Качуринець. Хмельницький : ХГПА, 2026. Вип. V. 472 с.

Рецензенти:

Бучківська Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій, декан гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Топорівська Я. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва, декан факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Зарицька А. А. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва факультету культури і мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки

Відповідальність за висвітлений матеріал у публікаціях несуть автори цих публікацій.

©Циганюк Л.І., 2026
©Качуринець Л.В., 2026

Анна Постолювська. Особливості навчання гри на фортепіано дітей молодшого шкільного віку в процесі музичного навчання.....	386
Галина Іюльська. Сучасні тенденції удосконалення музично-інструментальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва у ЗВО.....	393
Поліна Очеретенко. Формування виконавських умінь майбутніх вчителів музичного мистецтва ЗВО у класі фортепіано.....	399
Марія Бакланова. Формування професійних якостей майбутнього вчителя музичного мистецтва.....	407
Микола Зуєв. Формування художньо-інтерпретаційних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі інструментально-виконавської підготовки.....	413
Валентина Наконечна. Підходи до навчання технік дихання у процесі підготовки майбутніх викладачів вокалу.....	418
Остап Цідило, Анатолій Міненко. Методичні засади формування виконавської майстерності саксофоніста у процесі фахової підготовки бакалавра.....	424
Борис Роман Ростецький, Людмила Щур. Роль співу у музичному вихованні школярів (за М. Леонтовичем).....	428
Петро Пісяк, Людмила Щур. Духовна музична традиція України у вихованні ціннісних орієнтацій школярів.....	431
Дар'я Багрій, Сергій Качуринець. Особливості побудови та змісту навчального заняття з українського народного танцю.....	435
Майя Богатирьова. Естетичне виховання в хореографічному колективі як основа формування творчої особистості дитини.....	442
Ангеліна Яремій. Психолого-педагогічна роль керівника хореографічного колективу у формуванні стресостійкості учасників.....	449
Юлія Романишина. Актуалізація народного співу в позашкільній мистецькій освіті.....	456
Анна Бліндер. Педагогічна цінність музично-рухливих ігор у психоемоційному розвитку дітей з ООП.....	463
Дарина Лісовська. Синергія традицій та інновацій: педагогічні та виконавські аспекти в сучасному мистецькому просторі.....	468

ДУХОВНА МУЗИЧНА ТРАДИЦІЯ УКРАЇНИ У ВИХОВАННІ ЦІННІСНИХ ОРІНТАЦІЙ ШКОЛЯРІВ

Петро ПІСЯК,

*студент IV курсу бакалаврату спеціальності
014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)*

Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Людмила ЩУР,

*кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри
музикознавства та методики музичного мистецтва*

Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

У тезах розглянуто духовну музичну традицію України як важливий чинник формування ціннісних орієнтацій школярів у процесі мистецької освіти. Проаналізовано виховний потенціал духовної музики, її роль у розвитку морально-етичних, естетичних та національно-культурних цінностей учнівської молоді. Окреслено педагогічні можливості використання духовної музичної спадщини в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти.

Ключові слова: *духовна музика, музична традиція, ціннісні орієнтації, мистецька освіта, виховання школярів.*

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується зростанням уваги до проблем духовного виховання підрастаючого покоління, формування його ціннісних орієнтацій та національно-культурної ідентичності. В умовах глобалізаційних процесів, інформаційного перенасичення та трансформації соціальних орієнтирів особливої актуальності набуває пошук ефективних виховних засобів, здатних забезпечити гармонійний розвиток особистості школяра.

Мистецтво, зокрема музика, традиційно розглядається як потужний інструмент духовно-морального впливу на людину. У цьому контексті духовна

музична традиція України постає не лише як складова національної культурної спадщини, а й як важливий педагогічний ресурс, що сприяє вихованню загальнолюдських та національних цінностей, розвитку емоційної чутливості, естетичного смаку та світоглядних орієнтирів учнів.

Духовна музична традиція України формувалася протягом століть у тісному зв'язку з релігійним, історичним та культурним розвитком народу. Вона охоплює широкий спектр жанрів – від давніх церковних наспівів і духовних кантів до хорової творчості композиторів XIX–XX століть та сучасних інтерпретацій сакральної музики.

У музикознавчих та педагогічних дослідженнях духовна музика розглядається як особливий художній феномен, що поєднує естетичний і світоглядний компоненти. Її зміст спрямований на осмислення універсальних категорій – добра і зла, любові, жертвності, милосердя, віри, надії, що робить духовну музику надзвичайно цінною в контексті виховання особистості.

Вітчизняні науковці наголошують, що духовна музика виконує не лише культову, а й важливу культурно-виховну функцію, сприяючи формуванню моральних засад, розвитку внутрішньої культури та духовної зрілості слухача (Білодід, 2003). Для школярів вона може стати джерелом глибоких емоційних переживань і засобом осмислення ціннісних смислів через художній образ.

Ціннісні орієнтації є важливим компонентом структури особистості, що визначає її життєві пріоритети, поведінкові установки та світоглядні позиції. У шкільному віці відбувається активне формування системи цінностей, що зумовлює особливу відповідальність освітніх інституцій за духовно-моральний розвиток учнів.

У педагогічній науці ціннісні орієнтації розглядаються як результат взаємодії соціального середовища, виховного впливу та особистісного досвіду дитини. Мистецька освіта, зокрема музичне навчання, має значний потенціал у цьому процесі, оскільки впливає не лише на інтелектуальну, а й на емоційно-чуттєву сферу школяра (Михайлова, 2013).

Духовна музика сприяє формуванню таких цінностей, як повага до культурної спадщини, емпатія, толерантність, духовна зосередженість, здатність до рефлексії (Молодиченко, 2009). Через сприйняття та осмислення музичних образів учні вчаться співпереживати, розуміти глибинні смисли художнього твору та співвідносити їх із власним життєвим досвідом.

Використання духовної музичної традиції в освітньому процесі відкриває широкі можливості для реалізації виховних завдань сучасної школи. Уроки музичного мистецтва, інтегровані курси, позакласна та позаурочна діяльність можуть стати ефективним простором для залучення учнів до духовної музичної спадщини.

Особливого значення набуває добір репертуару, який має відповідати віковим особливостям школярів, їхньому емоційному та пізнавальному рівню. Знайомство з творами українських композиторів духовного спрямування, народними духовними піснями, зразками хорової сакральної музики сприяє усвідомленню національної культурної традиції як живого та актуального явища.

Педагогічно доцільним є використання інтерактивних методів роботи: слухання з елементами аналізу, бесіди, творчі завдання, міждисциплінарні зв'язки з історією та літературою. Такий підхід дозволяє не лише передати знання, а й сформуванню в учнів особистісне ставлення до духовних цінностей, закладених у музичних творах (Михайлова, 2013).

Важливу роль у процесі виховання ціннісних орієнтацій школярів відіграє особистість учителя музичного мистецтва. Його професійна компетентність, світоглядна позиція та педагогічна культура значною мірою визначають ефективність використання духовної музичної традиції в навчально-виховному процесі.

Учитель виступає посередником між художнім твором і учнем, допомагаючи розкрити зміст, емоційно-образну сферу та ціннісні смисли музики. Водночас важливо дотримуватися принципів педагогічної етики,

толерантності та світоглядної відкритості, розглядаючи духовну музику насамперед як культурне та мистецьке явище.

Отже, духовна музична традиція України є потужним засобом виховання ціннісних орієнтацій школярів у системі сучасної мистецької освіти. Її використання сприяє формуванню морально-етичних, естетичних та національно-культурних цінностей, розвитку духовного потенціалу особистості учня.

Комплексне й педагогічно виважене залучення духовної музики до освітнього процесу дозволяє забезпечити цілісний виховний вплив, спрямований на гармонійний розвиток школярів. Подальші дослідження можуть бути зосереджені на розробці методичних рекомендацій та моделей інтеграції духовної музичної спадщини у практику загальної середньої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білодід, Ю. М. (2003). *Духовність: сутність, структура, функції*. Редакційно-видавничий відділ ІПСТ.
2. Михайлова, Л. М. (2013). Принципи організації та функціонування естетично-ціннісного навчально-виховного середовища ЗНЗ. У О. Ю. Висоцький (Ред.), *Освіта і наука в Україні: матеріали Всеукраїнської наукової конференції* (Ч. 1, с. 256). Роял Принт.
3. Молодиченко, В. (2009). Ціннісний контекст духовного світу сучасної студентської молоді. *Мультиверсум. Філософський альманах: Збірник наукових праць*, 80, 207–217.

